

Samhällets rörelselag - bloggen om Mikael Sandbergs bok

Om hur samhällen förändras och hur man vetenskapligt studerar det

MARX, DARWIN OCH STATSIVETENSKAPENS POLITISERING

Hur var det nu: när dör demokratier?

Datum: december 11, 2018 Författare: Mikael Sandberg 2 Kommentarer —

Nils Edén, 1871–1945, professor i historia, riksdagsman 1909–1924

och partiledare för Liberala samlingspartiet. Han var Sveriges statsminister mellan den 19 oktober 1917 och den 10 mars 1920.

I ett tidigare blogginlägg recenserade jag boken

How Democracies Die av Livitsky och Ziblatt. Deras bidrag var ju att poängtera att demokratier nu dör i världen på grund av bristande politisk kultur. Det handlar om att demokratiska normer förtvinar i USA, Polen, Ungern och Brasilien och på andra håll. Författarna påpekar att det är två viktiga normer som avgör demokratins överlevnad: att tolerera och att visa fördragsamhet gentemot den politiska oppositionen. Krig snarare än samtal och förhandling mellan regeringsmakt och opposition hotar demokratin. För höga röstlägen och hätska utfall riskerar demokratin som politisk kultur. Efter det nattliga sammanbrottet mellan socialdemokratin och centern i regeringsfrågan i helgen kan man nu undra om hotet spridit sig även till Sveriges politiska mitt och inte bara dess högerkant.

Ironisk pågår detta den svenska demokratins kris nästan på hundraårsdagen av dess genombrott. Under den liberale statsministern Nils Edén lyckades det att nå en överenskommelse i december 1918 mellan socialdemokratin och liberalerna som innebar det demokratiska genombrottet i Sverige. Både journalisten Per T Ohlsson och professor Sverker Oredsson har gett ut böcker om demokratins genombrott och den roll Nils Edén spelade. Av allt att döma var också vad man kan kalla den politiska kulturen avgörande. Edén kunde trots allt lita på sin socialdemokratiske förhandlingspartner i den överenskommelse som kom att leda till den demokratiska parlamentarismens seger.

Under det demokratiska seklet har vi sett socialdemokratins uppgång och fall. Löfvens parti har valresultat lägre än Brantings. Det är länge sedan Erlanders parti hade majoritet i riksdagen. I min Samhällets rörelselag analyseras denna uppgång och fall i detalj och frågan är avgörande för framtida svensk politik: vad fylls det politiska vakuumet efter SAP med i framtiden? (Därför är denna bok också ett utmärkt julklappstips!)

Eftersom krisen i regeringsbildningen just skapats av socialdemokratins historiskt låga valresultat är det motiverat att fundera närmare över vad som skiljer dagens från gårdagens politik. Är dagens politiker förmögna att hålla kvar vid en demokratisk politisk kultur? Vad är egentligen skillnaden mellan dåvarande politiska ledare och dagens?

En skillnad är naturligtvis bildningsnivån och politiska erfarenheter. Edén var professor i historia med många arbeten om svensk och internationell författningshistoria bakom sig. Han hade dessutom varit ordförande i konstitutionsutskottet. Han hade alltså gedigen bakgrund när han genomdrev det nya statsskicket. Även hans socialdemokratiske förhandlingspartner, Värner Rydén, var välskolad som folkskollärare, känd som ministern som avskaffade katekesen i skolan och författare till flera skrifter om val och medborgarkunskap. Han var på flera sätt aktiv i att främja demokratins utveckling.

Jämför med dagens politiker. Löfven hoppade av socialhögskolan efter ett och ett halv år. Löf har avslutat juristprogrammet på avancerad nivå (steget efter kandidaten). Vi har politiker utan imponerade bildning. Den relativt korta utbildningen spelar rimligen roll för prioriteringar, självständighet i relation till parti och förmågan till att ha perspektiv på sin egen position.

En annan faktor är naturligtvis mediasituationen. Hade Edén och Rydén kunnat enas om en överenskommelse om de också skulle twittra och sms:a om sina positioner och krav på motparten? Tror knappast det. Tolerans och fördragsamhet med motparten blir svårare om

man tvingas att samtidigt positionera sig utåt som man förhandlar med oppositionen. Demokratins politiska kultur hotas av det. Kanske skall användning av mobiler förbjudas inom politiken också, liksom vid bilkörning?

Publicerad av Mikael Sandberg

Jag är professor i statsvetenskap vid Högskolan i Halmstad. Förutom flera lärosäten i Sverige har jag studerat och forskat vid The Johns Hopkins University, Columbia University, UN University, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung samt University College London. Visa alla inlägg av Mikael Sandberg

2 reaktioner till “Hur var det nu: när dör demokratier?”

Lägg till kommentar

1. Per Lundberg skriver:

december 11, 2018 kl. 10:01 e m Redigera

Intressanta reflektioner som vanligt, Mikael.

Bildning och kunskapsnivå är svåra saker i politiken. Sant är att vår riksdag är skralt befolkad av disputerade eller kulturellt fördjupade representanter, men även diktatorer och tyranner är inte sällan bildade och välutbildade. Mao lär har varit ruskigt påläst och bevandrad i historia, statskunskap, filosofi och andra ”humanistiska” ämnen, så utsägligt inhuman han var.

Men visst, träning i filosofi och vetenskap sägs gälla som garant för gott omdöme och förmåga att hantera motsägelsfullheter och komplexitet, något som politiker bör kunna.

Det stora problemet sätter du fingret på – förlusten av politisk kultur – förefaller genuint hotfullt.

Den Twittrande Presidenten är en mardröm och även våra politiker rycks med i twittertramset. Därmed hotar kvickheter och infall det mödosamma, trägna, prövande och förhandlande förhållningssätt som god politisk kulturförutsätter.

Svara

2. Mikael Sandberg skriver:

januari 20, 2019 kl. 10:39 f m Redigera

Idéerna i detta inlägg verkar ha spritts till DN 2019-01-20:

<https://www.dn.se/kultur-noje/bjorn-wiman-graskalornas-skonhet-skyddar-demokratin-fran-tribalisering/>

Synd bara att i så fall inte källan anges, Björn Wiman!

Svara

© 2019 SAMHÄLLETS RÖRELSELAG - BLOGGEN OM MIKAEL SANDBERGS BOK
SKAPA EN GRATIS WEBBPLATS ELLER BLOGG PÅ WORDPRESS.COM.